

NÁMETY NA ČINNOSTI

Nižšie je ponúknutý krátky výber námetov na skupinovú prácu. Ďalšie námety na činnosti nájdete v kapitole *Zdroje a materiály* alebo v *Metodickej príručke KIKUS* (s. 22 – 36, 40 – 44).

Odmena vo forme obrázka/pečiatky/nálepky – žiaci hádajú obrázok/pečiatku/nálepku danej lekcie, vytvára sa tak priestor pre diskusiu, napomáha vytvoriť napínavú zábavnú atmosféru, keď sa každý žiak dostane k slovu. Po 10 lekciách možno dať pečiatku žiakovi, ktorý prevezme rolu učiteľa/lektora.

Reálne objekty a ich miniatúry – zábavná forma učenia, ktorá napomáha lepšie si zapamätať jednotlivé objekty. Žiaci mladšieho školského veku majú radi miniatúrne stvárnenie reálnych objektov (oblečenie, kuchynský riad alebo nábytok pre bábiky, autíčka, veci z obchodu...). Pozor, aby sa však pri práci s miniatúrami neskĺzlo k jazykovej podpore zameranej len na lexikálnu zásobu.

Spoločenské hry – všetky druhy hier (stolové, kartové, magnetické...) motivujú žiakov ku vzájomnej spolupráci, prepájajú jazyk s pamäťou a pod.

Pexeso – hra vhodná na rozširovanie lexikálnej zásoby, precvičovanie množného čísla, gramatických rodov, tvarov substantív v nominatíve a akuzatíve. Je potrebné však zaviesť správne pravidlá – dbať na to, aby všetci žiaci hovorili a hru sprevádzali.

Dobble – hra vhodná na precvičovanie lexikálnej zásoby. Nástroje na výrobu kariet Dobble nájdete on-line na: <https://www.cojsemvyzkousela.cz/?p=1505>

Domino – žiaci hrajú hru domino s kartičkami. Skupina 2 až 5 žiakov má za úlohu vytvoriť hada (napr. spojiť sloveso s príslušným zámenom: *ja behám, ty striháš...*). Žiaci spolupracujú v skupine. Skupín môže byť aj viacero a môžu súťažiť o to, kto bude mať prvý správne spojené kartičky.

Kvarteto – hra vhodná na precvičovanie lexikálnej zásoby v akuzatíve singuláru s väzbou slovesa *mať*. Učiteľ postupne rozdá žiakom 32 kariet a vyberie žiaka, ktorý začne hru. Ten sa opýta ktoréhokoľvek spolužiaka na konkrétnu kartu z kvarteta, z ktorého má aspoň jednu kartu. Ak oslovený žiak má túto kartu, musí ju pýtajúcemu sa odovzdať. Ten sa potom môže pýtať na ďalšiu kartu. Ak žiak nemá kartu, na ktorú sa ho pýtajú, je na ňahu a môže si sám pýtať ľubovoľnú kartu, ktorá by sa mu hodila do jeho kvarteta. Keď žiak získa kvarteto, položí 4 karty, ktoré sa k sebe tematicky hodia, na stôl. Potom pokračuje v hre ďalej. Cieľom hry je získať čo najviac kvartet.

Rolové hry – sú jazykovou podporou samé o sebe. Žiaci si môžu vyskúšať rôzne situácie v praxi (napríklad hra na obchod), pri ktorých si zároveň osvojujú jazykové správanie (interakčné komunikačné vzorce – nakupovanie). Dbať na dodržiavanie základného princípu – zapojiť všetkých žiakov v skupine.

Hádaj, kto/čo som – žiak si myslí slovo (osobu, zviera, vec), ostatní žiaci mu kladú otázky, na ktoré sa dá odpovedať iba ÁNO/NIE a hádajú slovo.

Pohybové hry – spájanie jazyka a pohybu uvoľňuje napätie u žiakov, mnoho rôznych zmyslov a učenie je tak zábavnejšie.

Čítanie z pier – jeden žiak bez hlasu číta slovo zo zoznamu, druhý háda, ktoré je to slovo. Treba dbať na to, že aj pri zreteľnej artikulácii sú isté skupiny hlások, ktorý výslovnosť sa veľmi podobá, napr. *b - p - m, d - t, l - r, s - c*, čiastočne aj *e - i, o - u*.

Povedz to s citom – žiaci vyslovujú slovo, frázu veselo, smutne, unudene, nahnevane ...

Hra s písmenkami – spájanie písmen do jednoduchých slabík, jednoslabičných alebo dvojslabičných slov. Možno využiť kocky z hry Scrabble alebo plastové poháre, na ktorých sú napísané jednotlivé spoluhlásky a samohlásky.

Slovné preteky – na papierikoch sú napísané slabiky. Dvaja žiaci sa posadia oproti sebe. Jeden z nich vyžrebuje slabiku a potom hovoria slová, ktoré začínajú na danú slabiku. Hra končí, keď jeden zo žiakov už nevie pokračovať. Pre začiatovníkov môžu byť na papierikoch napísané len písmená.

Slovný futbal – žiaci hľadajú slovo začínajúce sa na posledné písmeno, posledné 2 písmená alebo celú slabiku predchádzajúceho slova.

Tichý slovný futbal – variant slovného futbalu. Princíp hry je rovnaký, slová sa však nevyslovujú priamo, ale opisom, napr. *rybník* (myslené slovo) – *chovajú sa v ňom ryby* (opis).

Slová na kartičkách – jeden žiak číta slovo na kartičke, druhý zapisuje na tabuľu, ostatní žiaci píšú do zošita.

Rozstrihaný dialóg – učiteľ nakopíruje dialóg na rôznofarebné papiere a rozstrihá. Žiaci si vyberú každý jednu farbu a zostavujú dialóg. Zostavený dialóg možno nalepiť na papier. Aj žiaci s nižšou úrovňou ovládania jazyka si tak odnesú svoj produkt.

„Behací“ diktát – žiaci sú rozdelení do skupín. Každá skupina má svoj diktát, ktorý je umiestnený v inej časti triedy. Z každej skupiny vybehne k diktátu vždy jeden žiak, zapamätá si jedno slovo/jednu vetu a snaží sa ju bez chýb napísať na pripravený papier v skupine. Vyhráva skupina, ktorá má viac správne napísaných slov/viet.

Obrázkové knihy – sú pri jazykovej podpore nevyhnutné. Ich prostredníctvom žiaci poznávajú kultúrne a špecifické vzory rozprávania. Obrázkové knihy pre určitý vek však bývajú pre rovnako staré deti cudzincov príliš náročné. Je vhodné preto používať knihy koncipované pre mladšie deti. Dbať na to, aby obrázky boli zreteľné, konkrétne a vhodne dopĺňali text.

Práca s výkladovým slovníkom/pravidlami slovenského pravopisu – žiak otvorí slovník na náhodnej strane, vyberie slovo, ktoré nepozná (možno obmedziť na slovný druh). Spoločne s ostatnými si ho vysvetlia a použijú vo vete.

Rozhovor – ideálny pri individuálnej práci so žiakom. Je vhodné využívať rôzne slovné hry, nechať žiaka dokončiť vety, pomenovávať predmety, obrázky a pod.

Básne – pravidelný rytmus a rým podporuje ľahšie zapamätanie si, žiak sa učí správne intonovať, získava cit pre jazyk. Báseň možno rytmizovať, dramatizovať, sprevádzať gestom, pohybom. Začať s jedným veršom, postupne pridávať ďalšie verše, žiak môže dokončiť rým, verš.

Piesne – vhodný spôsob na nácvik výslovnosti (napr. samohlások). So žiakom možno spievať melódie na jednotlivé hlásky, najmä na tie, ktoré žiakovi robia problémy.

Výtvarné činnosti – kreslenie, strihanie, skladanie, lepenie a iné výtvarné činnosti možno prepojiť s rozhovorom, rozširovaním lexikálnej zásoby (*nožnice, lepidlo, papier, ...*), precvičovaním farieb (výtvarný diktát – *Nakresli žlté slnko, modrý dom, červenú strechu ...*), osvojovaním si gramatiky (*ja kreslím – ty kreslíš, ja strihám – ty striháš, ...*).



HRY S OBRÁZKOVÝMI KARTAMI

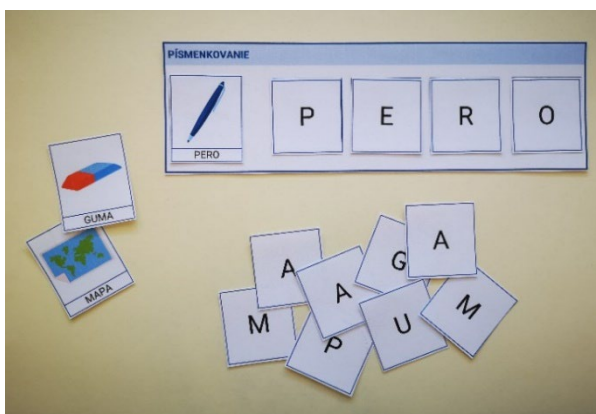
Potenciál obrázkových kariet je veľký, možno ich využiť pri pohybových hrách, zostavovaní viet, pri nenásilnom prepájaní lexikálnej zásoby s gramatikou, spájať ich, triediť podľa abecedy, počtu slabík, písmena na začiatku slova (tvrdé, mäkké, obojaké spoluhlásky, samohlásky), slová priraďovať k obrázkom.

Skladačky slov s obrázkami – skladanie slov pomocou obrázkov, hrová forma na precvičovanie si jednotlivých písmen alebo slabík.¹



Obr. 1 Skladačky slov s obrázkami – ukážka (vlastný archív)

„Písmenkovanie a slabikovanie“ – skladanie slov z písmen alebo slabík. Podkladová karta slúži najmä ako vizuálna podpora, možno ju však využiť aj na ďalšie hry, napr. žiaci doplnia prvé alebo posledné písmeno v slove a pod.



Obr. 2 „Písmenkovanie“ – ukážka (vlastný archív)



Obr. 3 „Slabikovanie“ - ukážka(vlastný archív)

¹ Obrázková čítanka je primárne určená deťom predškolského veku, prvákovi a žiakovi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, možno ju však využiť aj pri systematickom rozvíjaní jazykových schopností detí cudzincov. Ďalšie pomôcky a námety na činnosti nájdete na: <https://www.autismus-a-my.cz/>

Pexeso – karty s obrázkami a textom učiteľ rozstrihá a spolu so žiakmi vyberie obmedzený počet kariet. So žiakmi sa tak dopredu zopakuje lexikálna zásoba. Pri väčšom počte žiakov je vhodné pre jedného žiaka zvoliť len jeden až dva páry slov. Žiaci postupne otáčajú vždy 2 karty a hru jazykovo sprevádzajú. Cieľom je nájsť dvojicu: obrázok a text. Pre žiakov, ktorí nevedia čítať (nepoznajú latinku) možno vytlačiť dvakrát obrázkovú časť.

„**Chňapačka**“ – učiteľ rozloží karty s obrázkami na stôl (obrázkom nahor), žiaci stoja okolo stola tak, aby všetci dosiahli na karty. Učiteľ pomenuje niektorý z obrázkov na stole, žiaci sa snažia obrázok nájsť. Kto daný obrázok vidí, snaží sa po karte „chňapnúť“. Kartu si nechá a zbiera body.

„**Ukazovačka**“ – učiteľ rozdá každému žiakovi sériu obrázkov. Žiaci si rozložia karty obrázkom nahor. Učiteľ povie ľubovoľné slovo, žiaci sa snažia nájsť príslušný obrázok.

Rozprávanie o predmetoch – slúži na rozvoj komunikačných jazykových kompetencií. Táto činnosť je podstatne komplexnejšia ako pomenovávanie objektov. Treba však vždy nadväzovať na nadobudnuté znalosti žiakov. Voliť také objekty, ktoré žiaci poznajú, aby sa sústredili na jazyk a nie na obsah.

Príklad



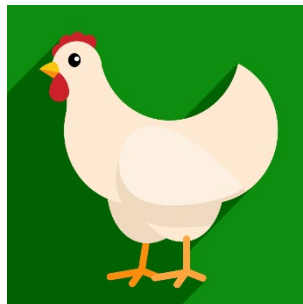
Učiteľ: *Čo je to?*
 Žiak: *Zviera.*
 Učiteľ: *Ako sa to zviera volá?*
 Žiak: *Pes.*
 Učiteľ: *Koľko má pes nôh?*
 Žiak: *Štyri.*
 Učiteľ: *Čo robí pes?*
 Žiak: *Sedí.*

...

Hádanie predmetov – jeden zo žiakov si vytiahne kartu. Spolu s učiteľom sa na ňu pozrie, ale ostatným žiakom ju neukáže. Existuje viacero variantov ako hádať, o aký predmet ide.

Variant 1

Žiak 1: *Je to zviera?*
 Žiak 2: *Áno.*
 Žiak 3: *Koľko má nôh?*
 Žiak 2: *Dve.*
 ...



Variant 2

Žiak 1: *Je to zviera.*
Má dve nohy.
Má perie.
 ...

Bingo – možno hrať v rôznych obmenách. Potrebne sú karty v dvojacom prevedení – farebné a čiernobiele karty (vhodné napr. obrázkové karty KIKUS).

Príklad

Každý žiak dostane určitý počet čiernobielych kariet. Zodpovedajúce farebné karty sú v kope, ktorá koluje. Karty sa priradujú na základe otázok a odpovedí. Touto aktivitou sa precvičuje akuzatív.

Učiteľ: *Kto má mačku?*

Žiak 1: *Ja ju mám!*

Žiak 1: *Kto má psa?*

Žiak 2: *Ja ho mám!*

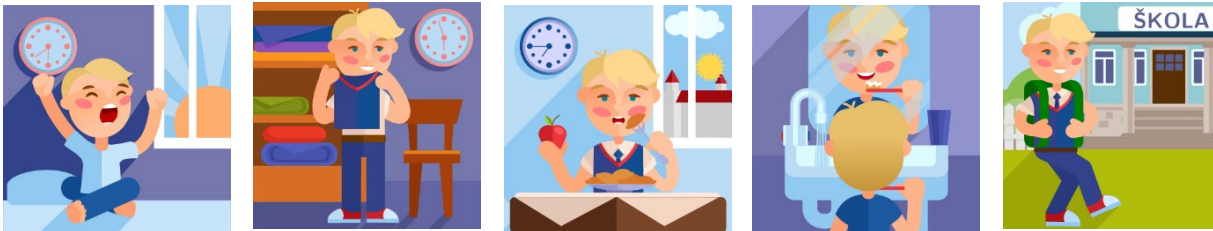
Žiak 2: *Kto má žirafu?*

Žiak 3: *Ja ju mám!*

Skladanie príbehov – existuje viacero možností ako skladať príbehy. Touto aktivitou sa nielen podporuje rozprávanie, ale vytvára sa aj základ pre neskoršie písanie slohových prác.

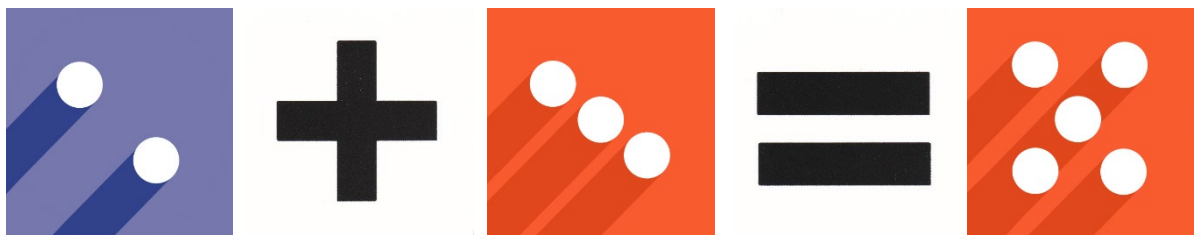
Príklad

Karty sú položené obrázkom hore. Žiak si vyberie jednu kartu a začne rozprávať príbeh. Ďalší žiak vyberie inú kartu, položí ju vedľa a pokračuje v príbehu ďalej.



Matematické úlohy – učiteľ pripraví žiakom z kartičiek rôzne matematické úlohy. Žiaci čítajú príklady a dopĺňajú výsledky.

Príklad



Ďalšie možnosti využitia a hry s obrázkovými kartami nájdete v *Metodike KIKUS*, v časti Didaktické materiály KIKUS.

Spracovali: PhDr. Janka Pišová, PhD., Mgr. Karol Csiba, PhD., PhDr. Denisa Ďuranová

Grafická úprava: Ing. Gabriela Némethová

Ilustrácie: Margo Uralskaia

Podklad je súčasťou intelektuálneho výstupu *Manuál pre inklúziu detí cudzincov do výchovno-vzdelávacieho procesu v Slovenskej republike v rámci projektu č. 2019-1-SK01-KA201-060698 Slovenčina pre deti cudzincov – pomôcka pre pedagógov a rodičov pri inklúzii detí cudzincov do výchovno-vzdelávacieho procesu v Slovenskej republike, ktorý je financovaný Európskou úniou v rámci programu Erasmus+*.

Koordinátori: PhDr. Janka Pišová, PhD., Mgr. Karol Csiba, PhD., PhDr. Denisa Ďuranová